

Dr Tadeusz Ochenduszeko

nauczyciel w I Liceum Ogólnokształcącym w Rzeszowie

Mgr Marcin Świętoń

nauczyciel w I Liceum Ogólnokształcącym w Rzeszowie

Maturzyści małopolskich szkół średnich z 1920 roku. Przyczynek do dziejów szkolnictwa średniego w Polsce w dwudziestoleciu międzywojennym

Graduates of Małopolska secondary schools in 1920. A contribution to the history of second-ary education in Poland in the interwar period

Streszczenie

Od 1850 r. naukę w gimnazjach i szkołach realnych kończył egzamin dojrzałości. Matura była przepustką w dorosłe życie, ważnym wydarzeniem dla społeczności lokalnej, a listy abiturientów publikowano w sprawozdaniach szkolnych oraz stołecznej i lokalnej prasie. Zwyczaj ten sprawdzał się w czasach pokoju, jednak był niemożliwy do zrealizowania podczas działań wojennych. Najtrudniejszy do odtworzenia jest rok 1920 ze względu na trwającą wojnę polsko-bolszewicką. Artykuł jest przyczynkiem do uporządkowania informacji na temat maturzystów, którzy zdawali egzamin w tym trudnym dla Polski roku.

Słowa kluczowe: gimnazja galicyjskie, matury 1920 roku, dyrektorzy szkół galicyjskich, wojna polsko-bolszewicka.

Abstract

Since 1850, education in middle schools and real schools ended with Matura exams. The Matura exam was a pass into adult life, an important event for the local community and lists of graduates were published in school reports, as well as in the national and local press. This custom was successful in times of peace, but it was impossible to implement during hostilities. The most difficult year to recreate is 1920 due to the ongoing Polish-Bolshevik war. The article is a contribution to the organisation of information on secondary school graduates who passed the exam in this difficult year for Poland.

Key words: Galician middle schools, Matura exams in 1920, headteachers of Galician schools, Polish-Bolshevik war.

Na obszarze Galicji matura w szkołach średnich, tj. w gimnazjach i szkołach realnych, została wprowadzona w 1850 r. na mocy *Projektu Zarysu Organizacyjnego Gimnazjów i Szkół Realnych* zatwierdzonego rozporządzeniem cesarza Franciszka Józefa I z 16 września 1849 r.¹ Dekret monarchy w gimnazjach wyższych, tj. ośmioklasowych, wprowadzony został w życie w pierwszym roku szkolnym po jego ogłoszeniu, a w szkołach realnych wyższych dopiero po zwiększeniu liczby klas z sześciu do siedmiu w roku 1872/73. Nie bez powodu maturę nazywano egzaminem dojrzałości, gdyż jej pomyślne zdanie uznawane było za próg wprowadzający młodego człowieka w dorosłość i odpowiedzialność. Była ona ważnym wydarzeniem nie tylko w życiu abiturienta, ale także dla miasta i regionu. Listy maturzystów publikowane były w corocznie wydawanych sprawozdaniach szkolnych oraz w lokalnej prasie. Wydawanie sprawozdań i udostępnianie ich tzw. szerokiej publiczności w ostatnim dniu roku szkolnego było obowiązkiem dyrektorów, z którego od 1876 r. wszyscy się wywiązywali. Miasta, które nie posiadały w ogóle lub przez pewien czas własnej gazety, starały się, aby spis osób, które zdały egzamin dojrzałości, zamieszczony został w prasie lwowskiej, krakowskiej lub sąsiedniego miasta. Zatem ustalenie listy maturzystów w poszczególnych szkołach średnich do 1914 r. nie stanowi problemu.

Trudności napotykał historycy, którzy badają okres I wojny światowej i walk o granice rodzącego się państwa polskiego. Wtedy to część placówek oświatowych nie funkcjonowała, praca niektórych przerywana była na kilka, a nawet kilkanaście miesięcy. Były i takie, których dyrektorzy, z powodu braku papieru lub innych trudności, nie zdołali opublikować sprawozdań szkolnych.

Odpowiedzialna za oświatę na obszarze byłej Galicji Rada Szkolna Krajowa, uwzględniając sytuację kryzysową, wydała 20 lutego 1920 r. okólnik zalecający, aby sprawozdania szkolne ograniczyć do części urzędowej, tzn. nie publikować w nich artykułu naukowego, a nawet czasowo zaniechać wydawania ich drukiem, a rękopisy zachować w archiwach szkolnych². Rekomendacje wynikające z tego okólnika traktowane były jako tymczasowe i w miarę stabilizowania się sytuacji w odrodzonym państwie polskim szkoły średnie wracały do wydawania corocznych periodyków.

Najtrudniejszy do odtworzenia jest rok szkolny 1919/20. Niektórzy z dyrektorów, kierując się zaleceniami RSK, zrezygnowali z wydania sprawozdań drukiem, inni nie zdążyli tego zrobić z powodu ofensywy armii sowieckiej w kierunku Warszawy i Lwowa. Jeszcze inni wydali publikację w dniu zakończenia roku szkolnego, ale z powodu wojny Polski z Rosją Radziecką nie zdążyli jej rozesłać do bibliotek, stowarzyszeń kulturalnych i innych szkół średnich galicyjskich. Tylko niektórzy

¹ *Projekt Zarysu Organizacyjnego Gimnazjów i Szkół Realnych* [w:] *Ustawy i rozporządzenia obowiązujące w szkołach średnich* (zestawił H. Kopia), Lwów 1900, s. 72–83.

² T. Ochendusko, *Tradycje wydawania sprawozdań szkolnych* [w:] *Sprawozdanie Dyrekcji I Liceum Ogólnokształcącego im. S. Konarskiego w Rzeszowie za rok szkolny 2010/11*, Rzeszów 2011, s. 8.

zarządcy szkół średnich wydali i rozesłali do bibliotek sprawozdania szkolne, zabezpieczając w ten sposób dostęp do nich dla późniejszych pokoleń³. Zatem, chcąc odtworzyć listę maturzystów z tego wyjątkowego w naszej historii roku, należy szukać informacji w prasie. Piszący postanowili podjąć się tego zadania.

Pierwsza trudność polegała na tym, że historycy na podstawie dostępnych źródeł nie są w stanie określić dokładnie liczby szkół średnich, które funkcjonowały w roku szkolnym 1919/20. Wiadomo, że w roku 1913/14 na obszarze Galicji zajęcia z młodzieżą prowadziło 117 szkół średnich. Wśród nich były 103 gimnazja (56 państwowych i 47 prywatnych posiadających prawo publiczności) oraz 14 szkół realnych⁴. W roku 1923/24 liczba szkół średnich wzrosła do 159⁵. Były to gimnazja i licea, gdyż szkoły realne zostały przekształcone w gimnazja⁶. W okresie I wojny światowej i bezpośrednio po niej liczba czynnych szkół średnich była znacznie niższa i wahała się od kilkunastu w roku szkolnym 1914/15 do około siedemdziesięciu w roku 1918/19.

Druga trudność wynikała z tego, że nie wszystkie placówki opublikowały listy swoich absolwentów w sprawozdaniach szkolnych lub w prasie. Dostępnych sprawozdań z roku 1919/20 jest zaledwie 16. W prasie opublikowano natomiast spisy maturzystów z 40 szkół średnich. W kilku przypadkach maturzystów uwieczniono zarówno w sprawozdaniach, jak i w prasie. Nie wszystkie dane liczbowe są porównywalne. Przykładowo niektóre ze spisów opublikowanych w gazetach obejmują maturzystów, którzy zdawali egzamin w terminie jesiennym, letnim, zimowym i nadzwyczajnym, a inne tylko osoby poddane egzaminowi w podstawowym terminie, za który uważany był termin letni. Mimo zasygnalizowanych braków, warto pokusić się o próbę zebrania i uporządkowania zdobytych informacji, aby wzbogacić naszą wiedzę o tym szczególnym roku szkolnym zakłóconym przez agresję Rosji Radzieckiej na Polskę.

W tabeli 1 prezentujemy placówki, w których odbywały się matury w 1920 r., ich organizatorów, którymi byli dyrektorzy, a w przypadku ich braku kierownicy, oraz przewodniczących komisji podczas egzaminów ustnych.

³ W zbiorach Biblioteki Uniwersytetu Rzeszowskiego i Biblioteki Uniwersytetu Jagiellońskiego znajduje się 16 sprawozdań szkolnych z roku 1919/20. Są to sprawozdania: Gim. w Bąkowicach, Gim. w Brodach, Gim. w Dębicy, Gim. w Kamionce Strumiłowej, I Gim. w Kołomyi, Gim. św. Jacka w Krakowie, V Gim. w Krakowie, Gim. w Sanoku, Gim. w Sokalu, Gim. w Złoczowie, Gim. w Zółkwi, Prywatnego Gim. Żeńskiego w Jaśle, Prywatnego Gim. Żeńskiego w Rzeszowie, Szkoły Realnej w Jarosławiu, I Szkoły Realnej w Krakowie, Szkoły Realnej w Wieliczce. Ponadto wykaz maturzystów w Gim. w Drohobyczu z 1920 r. zamieszczony został w sprawozdaniu za rok 1928/29.

⁴ *Szematyzm Królestwa Galicji i Lodomerii z Wielkim Księstwem Krakowskim na rok 1914*, Lwów 1914, s. 613–663.

⁵ Z. Zagórowski, *Spis nauczycieli szkół wyższych, średnich, zawodowych, seminariów nauczycielskich oraz innych zakładów naukowych i władz szkolnych*, Lwów 1924, s. 285–337.

⁶ Proces ten rozpoczął się w roku 1921/22.

Tabela 1. Dyrektorzy i przewodniczący komisji egzaminacyjnych w szkołach, w których odbywały się matury w 1920 r.*

Lp.	Nazwa szkoły średniej	Dyrektor (lub kierownik) szkoły, organizator egzaminu dojrzałości	Przewodniczący komisji przy ustnym egzaminie dojrzałości w terminie letnim
1	2	3	4
1	Bąkowice k. Chyrowa – Gimnazjum	Józef Sawicki	Stanisław Pająk, krajowy inspektor szkół średnich
2	Brody – Gimnazjum	Franciszek Niewolak	Walerian Heck, delegat RSK, dyrektor Gimnazjum w Trembowli
3	Brzeżany – Gimnazjum, oddziały polskie Oddziały utrakwistyczne	Roman Koestlich	dr W. Lewicki, delegat RSK Roman Koestlich, dyrektor Gimnazjum w Brzeżanach
4	Czortków – Gimnazjum	Stanisław Matuszewski	Kazimierz Eliasz, krajowy inspektor szkół średnich
5	Dębica – Gimnazjum	Piotr Passowicz	b.d.
6	Drohobycz – Gimnazjum	Jan Matlachowski	b.d.
7	Gródek Jagielloński – Gimnazjum	Jan Kreiner	Jan Kreiner, dyrektor Gimnazjum w Gródku Jagiellońskim
8	Gorlice – Gimnazjum	Dymitr Czechowski	Dymitr Czechowski, dyrektor Gimnazjum w Gorlicach
9	Jarosław – Szkoła Realna	Jan Ralski	Jan Ralski, dyrektor Szkoły Realnej w Jarosławiu
10	Jasło – Gimnazjum	Kazimierz Midowicz	Walerian Heck, delegat RSK, dyrektor Gimnazjum w Trembowli
11	Jasło – Prywatne Gimnazjum Realne Żeńskie	Kazimierz Midowicz (k)	Stanisław Leonard, delegat RSK
12	Jaworów – Gimnazjum Miejskie	Ludwik Tuleja	Walerian Heck, dyrektor Gimnazjum w Trembowli
13	Kamionka Strumiłłowa – Gimnazjum	Tadeusz Kaniowski	Stanisław Leonard, krajowy inspektor szkół średnich
14	Kołomyja – Gimnazjum polskie	Stanisław Boroń	Celestyn Lachowski, delegat RSK, dyrektor II Gimnazjum w Stanisławowie
15	Kraków – Gimnazjum św. Jacka	Stanisław Bednarski	Mikołaj Mazanowski, delegat RSK, dyrektor VII Gimnazjum w Krakowie
16	Kraków – III Gimnazjum	Wiktor Schmidt	J. Łoś, delegat RSK, profesor UJ
17	Kraków – IV Gimnazjum	Roman Zawiliński	Józef Winkowski, delegat RSK, dyrektor V Gimnazjum w Krakowie
18	Kraków – V Gimnazjum	Józef Winkowski	b.d.
19	Kraków (Podgórze) – VI Gimnazjum	Ignacy Kranz	Stanisław Rzepiński, krajowy inspektor szkół średnich
20	Kraków – VII Gimnazjum	Mikołaj Mazanowski	Stanisław Rzepiński, krajowy inspektor szkół średnich

1	2	3	4
21	Krosno – Szkoła Realna	Kasper Brzostowicz	Kasper Brzostowicz, dyrektor Szkoły Realnej w Krośnie
22	Lwów – II Gimnazjum	Ferdynand Bostel	b.d.
23	Lwów – III Gimnazjum	Konstanty Wojciechowski	Tadeusz Lewicki, krajowy inspektor szkół średnich
24	Lwów – IV Gimnazjum	Wincenty Śmiałek	Wincenty Śmiałek, dyrektor IV Gimnazjum we Lwowie
25	Lwów – VII Gimnazjum	Edward Schirmer	Tadeusz Lewicki, krajowy inspektor szkół średnich
26	Lwów – Filia VIII Gimnazjum (późniejsze X Gimnazjum)	Benon Janowski	Ludwik Jaxa-Bykowski, delegat RSK, doktor Uniwersytetu Lwowskiego
27	Lwów – Gimnazjum Mickiewicza	Karol Petelenz	Tadeusz Lewicki, krajowy inspektor szkół średnich
28	Lwów – Zakłady Nazaretanek	Jan Szczepański (lub Teodor Rudkowski)	Wincenty Śmiałek, delegat RSK, dyrektor IV Gimnazjum we Lwowie
29	Lwów – Liceum ss. Urszulanek	Salezja Bajerowicz	Wojciech Grzegorzewicz, delegat RSK, dyrektor Filii IV Gimnazjum we Lwowie
30	Liceum Realne ss. Urszulanek	Salezja Bajerowicz	Józef Nogaj, delegat RSK, dyrektor V Gimnazjum we Lwowie
31	Lwów – Gimnazjum Żeńskie Józefy Goldblatt-Kammerling	Józefa Goldblatt-Kammerling	Zygmunt Kustmann, delegat RSK
32	Lwów – I Szkoła Realna	Julian Mazurek	Ludwik Jaxa-Bykowski, delegat RSK, doktor Uniwersytetu Lwowskiego
33	Łańcut – Gimnazjum	Antoni Zubczewski	Wincenty Tyran, delegat RSK, dyrektor Gimnazjum w Mielcu
34	Mielec – Gimnazjum	Wincenty Tyran	Antoni Zubczewski, dyrektor Gimnazjum w Łańcucie
35	Rzeszów – I Gimnazjum	Feliks Jasiewicz	Jan Kreiner, delegat RSK, dyrektor Gimnazjum w Gródku Jagiellońskim
36	Rzeszów – II Gimnazjum	Jan Lebiezki	Jan Lebiezki, dyrektor II Gimnazjum w Rzeszowie
37	Rzeszów – Prywatne Gimnazjum Realne Żeńskie	Ignacy Babski	Jan Kreiner, delegat RSK, dyrektor Gimnazjum w Gródku Jagiellońskim
38	Sanok – Gimnazjum	Stanisław Basiński	Stanisław Basiński, dyrektor Gimnazjum w Sanoku
39	Sokal – Gimnazjum	Henryk Kopia (Kopja)	Walerian Heck, delegat RSK, dyrektor Gimnazjum w Trembowli
40	Stanisławów – I Gimnazjum	Michał Jezienicki	Michał Jezienicki, dyrektor I Gimnazjum w Stanisławowie

1	2	3	4
41	Stanisławów – II Gimnazjum	Celestyn Lachowski	Stanisław Boroń, delegat RSK, dyrektor Gimnazjum w Kołomyi
42	Stanisławów – Szkoła Realna	Julian Latkowski	Michał Rembacz, krajowy inspektor szkół średnich
43	Stryj – Gimnazjum	Aleksander Frączkiewicz	Aleksander Frączkiewicz, dyrektor Gimnazjum w Stryju
44	Tarnobrzeg – Szkoła Realna	Michał Radomski	Michał Radomski, dyrektor Szkoły Realnej w Tarnobrzegu
45	Tarnopol – I Gimnazjum	Franciszek Vogl	Franciszek Vogl, dyrektor I Gimnazjum w Tarnopolu
46	Tarnów – I Gimnazjum	Jan Jaglarz	Ignacy Rychlik, delegat RSK, dyrektor Gimnazjum w Jarosławiu
47	Tarnów – II Gimnazjum	Józef Piekarski	Ignacy Rychlik, delegat RSK, dyrektor Gimnazjum w Jarosławiu
48	Tłumacz – Gimnazjum	Henryk Krzyżanowski (k)	Henryk Krzyżanowski, kierownik Gimnazjum w Tłumaczu
49	Wieliczka – Szkoła Realna	Aleksander Jaworski	b.d.
50	Złoczów – Gimnazjum	Władysław Kryczyński (k)	Władysław Kryczyński, kierownik Gimnazjum w Złoczowie
51	Żółkiew – Gimnazjum	Stanisław Czerski	b.d.

* Tabelę opracowano na podstawie sprawozdań gimnazjów i szkół realnych z lat 1918/19–1920/21 oraz pracy Z. Zagórowskiego: *Spis nauczycieli szkół wyższych...*

RSK – Rada Szkolna Krajowa; (k) – kierownik; b.d. – brak danych

Posiadamy dane z 51 szkół średnich, w tym z 37 gimnazjów państwowych męskich, 1 filii gimnazjum męskiego, 2 prywatnych gimnazjów męskich⁷, 5 szkół realnych⁸ i 6 gimnazjów żeńskich⁹. Spośród tych placówek 11 mieściło się we Lwowie, 6 w Krakowie, 3 w Stanisławowie i Rzeszowie, 2 w Jaśle i Tarnowie i po 1 w pozostałych miastach.

Jak już wspomniano, organizacją matur zajmowali się dyrektorzy lub kierownicy zakładów. Matury odbywały się w terminach jesiennym, zimowym i letnim oraz w terminach nadzwyczajnych przeznaczonych dla uczniów udających się na wojnę. Tych ostatnich terminów mogło być kilka, aby każdy ochotnik, gdy tylko zgłosił chęć udania się na front, miał możliwość zdobycia świadectwa dojrzałości. Po każdym z terminów dyrektorzy wysyłali sprawozdania do Rady Szkolnej Krajowej, a ta z kolei składała raporty do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Funkcja przewodniczących komisji egzaminacyjnych była bardzo istotna, gdyż matura była egzaminem państwowym, zewnętrznym, a zadaniem przewodniczących było czuwanie nad zapewnieniem odpowiedniego poziomu i względnej

⁷ Z Gimnazjum jezuickiego w Bąkowicach i Gimnazjum Adama Mickiewicza we Lwowie.

⁸ Wszystkie szkoły realne były państwowe, prywatnych nie było ani w okresie galicyjskim, ani później.

⁹ Wszystkie gimnazja żeńskie były wtedy prywatne.

porównywalności wymagań w poszczególnych szkołach. W omawianym okresie przewodniczącymi komisji podczas części pisemnej oraz podczas części ustnej w terminach jesiennym, zimowym i nadzwyczajnym byli dyrektorzy lub kierownicy szkół średnich, natomiast podczas części ustnej w terminie letnim komisjom maturalnym przewodniczyli krajowi inspektorzy szkół średnich, ewentualnie delegaci RSK. Delegatami byli dyrektorzy innych gimnazjów albo pracownicy uniwersytetów Lwowskiego lub Jagiellońskiego. W specyficznych okresach I wojny światowej i walk o granice zdarzało się, że przewodniczenie komisji w części ustnej powierzano dyrektorom lub kierownikom tych zakładów, w których odbywała się matura. W maju i czerwcu 1920 r. na 51 zakładów, które były przedmiotem badań, w 9 maturach letnich w części ustnej przewodniczyli krajowi inspektorzy szkół średnich, w 20 delegaci RSK, w 13 dyrektorzy, w 2 kierownicy, w 1 w części egzaminu przewodniczącym był delegat RSK a w części dyrektor; z 6 nie mamy informacji.

W ostatnim roku przed wybuchem I wojny światowej (1913/14) w 52 gimnazjach, które miały prawo organizować matury, egzamin ten zdało około 2550 uczniów, natomiast w 11 szkołach realnych, przygotowanych organizacyjnie do przeprowadzania egzaminów dojrzałości, zdało 375 uczniów¹⁰. Podczas I wojny światowej, w latach 1914/15 – 1917/18, w gimnazjach maturę zdało ponad 4100 uczniów, a w szkołach realnych ponad 740¹¹. Warto sprawdzić, jak na tym tle wygląda trudny rok szkolny 1919/20. Ilustruje to tabela 2.

Tabela 2. Liczba absolwentów w szkołach średnich, którzy zdali egzamin dojrzałości w roku szkolnym 1919/20*

Lp.	Nazwa szkoły średniej	Liczba absolwentów w 1920 r.
1	2	3
1	Bąkowiec k. Chyrowa – Gimnazjum	13
2	Brody – Gimnazjum	12
3	Brzeżany – Gimnazjum, oddziały polskie	31
	Oddziały utrakwistyczne	5
4	Czortków – Gimnazjum	12
5	Dębica – Gimnazjum	17
6	Drohobycz – Gimnazjum	46
7	Gródek Jagielloński – Gimnazjum	5
8	Gorlice – Gimnazjum	12
9	Jarosław Szkoła Realna	10
10	Jasło – Gimnazjum	30
11	Jasło – Prywatne Gimnazjum Realne Żeńskie	18
12	Jaworów – Gimnazjum miejskie	14
13	Kamionka Strumiłłowa – Gimnazjum	13

¹⁰ T. Ochenduszek, *Wojenne egzaminy dojrzałości w galicyjskich szkołach średnich w latach 1914/15 – 1917/18*, „Prace Historyczno-Archiwalne” 2020, t. XXXII, s. 66, 68.

¹¹ Tamże, s. 64, 65, 70.

1	2	3
14	Kołomyja – Gimnazjum polskie	25
15	Kraków – Gimnazjum św. Jacka	40
16	Kraków – III Gimnazjum	40
17	Kraków – IV Gimnazjum	33
18	Kraków – V Gimnazjum	39
19	Kraków (Podgórze) – VI Gimnazjum	13
20	Kraków – VII Gimnazjum	18
21	Krosno – Szkoła Realna	10
22	Lwów – II Gimnazjum	11
23	Lwów – III Gimnazjum	21
24	Lwów – IV Gimnazjum	15
25	Lwów – VII Gimnazjum	30
26	Lwów – Filia VIII Gimnazjum	25
27	Lwów – Gimnazjum Mickiewicza	13
28	Lwów – Zakłady Nazaretanek	Gimnazjum 11 Liceum 11
29	Lwów – Liceum ss. Urszulanek	13
30	Liceum Realne ss. Urszulanek	31
31	Lwów – Gimnazjum Żeńskie Józefy Goldblatt-Kammerling	45
32	Lwów – I Szkoła Realna	39
33	Łańcut – Gimnazjum	31
34	Mielec – Gimnazjum	14
35	Rzeszów – I Gimnazjum	18
36	Rzeszów – II Gimnazjum	17
37	Rzeszów – Prywatne Gimnazjum Realne Żeńskie	12
38	Sanok – Gimnazjum	19
39	Sokal – Gimnazjum	17
40	Stanisławów – I Gimnazjum	37
41	Stanisławów – II Gimnazjum	32
42	Stanisławów – Szkoła Realna	15
43	Stryj – Gimnazjum	25
44	Tarnobrzeg – Szkoła Realna	11
45	Tarnopol – I Gimnazjum	29
46	Tarnów – I Gimnazjum	35
47	Tarnów – II Gimnazjum	21
48	Tłumacz – Gimnazjum	9
49	Wieliczka – Szkoła Realna	17
50	Złoczów – Gimnazjum	11
51	Żółkiew – Gimnazjum	14
	Razem	1105

* Tabelę 2 opracowano na podstawie sprawozdań gimnazjów i szkół realnych z roku 1919/20, z lat późniejszych, jeżeli zawierały informacje o maturzystach z roku 1919/20 oraz rubryki: *Kronika* w „Gazecie Lwowskiej” z 1920 r. i krakowskiego „Czasu” z 1920 r.

Zakładając, że informacje w tabeli nie są kompletne, można przyjąć, że w najtrudniejszym dla państwa polskiego 1920 r. maturę w szkołach średnich zdało o 60% absolwentów mniej niż w roku 1913/14, ale było to mniej więcej tyle samo uczniów, co w kolejnych latach I wojny światowej. Najwięcej abiturientów zdało egzamin dojrzałości w Gimnazjum w Drohobyczu – 46, Gimnazjum Żeńskim Józefy Goldblatt-Kammerling we Lwowie – 45, III Gimnazjum w Krakowie i Gimnazjum św. Jacka w Krakowie – po 40, V Gimnazjum w Krakowie i I Szkole Realnej we Lwowie – po 39. Najmniej natomiast w Gimnazjum w Gródku Jagiellońskim – 5, Gimnazjum w Tłumaczu – 9 i w Szkole Realnej w Krośnie – 10.

Absolwenci z 1920 r. weszli w dorosłe życie. Służyli Drugiej Rzeczypospolitej przez 19 pokojowych lat, a później przez ponad 5 lat okupacji. Po II wojnie światowej większość włączyła się w nurt życia krajowego, część znalazła się na emigracji. Warto wspomnieć o niektórych z nich.

Na początku czerwca 1920 r. maturę w I Gimnazjum w Rzeszowie złożyli m.in. Edward Smolarz, Tadeusz Dzierżyński, Józef Gancarz, Andrzej Dańczak i Julian Przyboś. Edward Smolarz (1900–1920) uczestniczył w wojnie polsko-ukraińskiej o Galicję Wschodnią i w wojnie polsko-radzieckiej, poległ 6 września 1920 r. pod Krasnem k. Lwowa. Tadeusz Dzierżyński (1902–1920) zginął w bitwie warszawskiej podczas wojny polsko-radzieckiej. Józef Gancarz (1900–1943) uczestniczył w walkach o granice Polski w latach 1918–1920, za zorganizowanie pierwszej zbiorowej ucieczki z obozu w Auschwitz został powieszony 19 lipca 1943 r. Andrzej Dańczak (1901–1983) także uczestniczył w walkach o granice Polski w latach 1918–1920, a podczas II wojny światowej był organizatorem i nauczycielem tajnego nauczania w Sokołowie Małopolskim, natomiast Julian Przyboś (1901–1970) to działacz Polskiej Organizacji Wojskowej, uczestnik walk o Lwów i wojny polsko-radzieckiej oraz poeta, eseista, przedstawiciel Awangardy Krakowskiej¹².

W tym samym czasie egzamin dojrzałości w Gimnazjum w Sanoku złożyli Piotr Federkiewicz (1900–1977) i Mieczysław Kwaśniewicz (1901 – po 1990). Pierwszy z nich był księdzem, doktorem teologii, prefektem w Seminarium Duchownym w Przemyślu, wykładowcą w Instytucie Teologicznym w Przemyślu, dyrektorem Wyższego Instytutu Kultury Religijnej w Przemyślu¹³, a drugi zastępcą kierownika kopalni Biały Szarlej w Brzezinach Śląskich, dyrektorem przedsiębiorstwa materiałów podsadkowych w Katowicach, twórcą wynalazku pod nazwą *taśmowe urządzenie załadownicze* opatentowanego we wrześniu 1967 r¹⁴.

¹² T. Ochenduszek, *Leksykon nauczycieli i wychowanków I Gimnazjum i Liceum w Rzeszowie urodzonych pomiędzy XVII wiekiem a 1945 rokiem*, Rzeszów 2020, s. 30, 38, 44, 129, 145.

¹³ T. Śliwa, *Federkiewicz Piotr* [w:] *Tekstowa kartoteka osobowa przemyslan*, red. A. Siciak, na stronie Przemyskiej Biblioteki Publicznej.

¹⁴ M. Kwaśniewicz, https://pl.wikipedia.org/wiki/Mieczys%C5%82aw_Kwa%C5%9Bniewicz [dostęp: 29.12.2021].

Absolwentami III Gimnazjum we Lwowie w 1920 r. byli: Roman Kuntze (1902–1944) – docent zoologii, zoolograf, wykładowca na Uniwersytecie Lwowskim i w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie¹⁵; Andrzej Onyszkiewicz (1902–1980) – uczestnik kampanii wrześniowej jako oficer rezerwy, dziennikarz, działacz katolicki na emigracji¹⁶; Paweł Rybicki (1902–1988) – socjolog, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego¹⁷ oraz Franciszek Ksawery Piwocki (1901–1974) – historyk sztuki, etnolog, dyrektor Muzeum Przemysłu Artystycznego we Lwowie, profesor Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie¹⁸.

Maturę w III Gimnazjum w Krakowie w 1920 r. zdał Konstanty Grzybowski (1901–1970) – historyk prawa, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, członek korespondencyjny PAN¹⁹, natomiast absolwentem Gimnazjum Polskiego w Kołomyi w tym samym roku został syn burmistrza Horodenki – Jan Romuald Nałęcz-Ćwikliński (1901–1976) – kapitan żeglugi wielkiej, kapitan statków towarowych i pasażerskich, działacz emigracyjny²⁰. Absolwentów z 1920 r., którzy wnieśli znaczący wkład do gospodarki, kultury i szeroko pojętego życia społecznego, jest oczywiście znacznie więcej, a opis ich działalności byłby ciekawym materiałem do niejednej publikacji.

Aneks: Maturzyści galicyjskich szkół średnich z 1920 r.

Bąkowie Gimnazjum: termin jesienny: Bielawski Zygmunt, Surówka Zbigniew, Zerygiewicz Józef, Wallisch Henryk, Grzybowski Jan; termin letni: Choróbski Jerzy, Gądek Władysław, Książkiewicz Antoni, Marcoin Juliusz (z odzn.), Siedlecki Władysław, Skalski Władysław, Szayer Jan, Życzkowski Emil (ekst.).

Brody Gimnazjum: Berman Todres (ekst.), Biliński Tadeusz, Biliński Józef (ekst.), Braunstein Samuel, Brzezowski Wilhelm (ekst.), Charasch Mayer (ekst.), Delecki Adolf, Harassek Roman, Kupferówna Maria (pryw.), Malski Kazimierz (egz. przyspieszony), Sauber Jakub, Szymański Stanisław.

Brzeżany Gimnazjum: w oddziale utrakwistycznym: prywatyści: Bleiberzanka Zisia, Feigenbaum Benjamin (z odzn.), Nemlichwna Anna, Willmerówna Chaja, Kuryleio Onufry (ekst.); w oddziale polskim: Bartl Marian (z odzn.), Baumgarten Wilhelm (z odzn.), Bieder Stanisław, Hackel (lub Heckel) Juliusz (z odzn.), Horniak Eugeniusz (z odzn.), Köhler Mieczysław, Krechowiecki

¹⁵ J.A. Czyżewski, *Kuntze Roman Marian* [w:] *Słownik biologów polskich*, red. S. Felisiak, Warszawa 1987, s. 316, 317; G. Brzęk, *Straty wśród zoologów polskich w następstwie II wojny światowej*, „*Analecta: studia i materiały z dziejów nauki*” 1997, t. 6, nr 2(12), s. 183.

¹⁶ „*Koło Lwowian. Biuletyn*”, R. XX, Londyn 1980, s. 130.

¹⁷ J. Ramotowski, *Rybicki Paweł* [w:] *Słownik historyków polskich*, red. M. Prosińska-Jackl, Warszawa 1994, s. 456.

¹⁸ L. Kalinowski, *Franciszek Ksawery Piwocki* [w:] *Polski słownik biograficzny*, t. XXVI, Wrocław 1981, s. 615–617.

¹⁹ A. Śródka, P. Szczawiński, *Biogramy uczonych polskich. Materiały o życiu i działalności członków AU w Krakowie, TNW, PAU, PAN*, cz. 1: *Nauki społeczne*, z. 1, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1983, s. 435–438.

²⁰ „*Koło Lwowian. Biuletyn*”, R. XV, Londyn 1976, s. 98, 99.

Tadeusz, Nagler Otton (z odzn.), Nusabaum Salo, Pohorille Marceli, Polisiuk Jakub, Rieger Adolf, Wiemlős Dawid, Weimlős Henryk.

Prywatności: Bleiberżanka Frydoryka, Ehrlichtówna Fryderyka, Miliński Józef.

Eksterniści: Beasn Jakub, Gerstem Izydor, Glaser Leib, Glaser Mojżesz, Hefter Dawid, Kalmus Zisie, Kohl Mendel (z odzn.), Kurzrok Jonasz, Kurzrok Mojżesz, Marbach Józef, Roth Joal, Schumer Natat, Vogel Jakub, Weoss r. Geller Izrael.

Czortków Gimnazjum: Bednarowski Aleksander, Belchowir Majera, Brauer Saul, Bak Izaak (z odzn.), Gulewicz Włodzimierz Tadeusz, Haber Dawid, Hensłówna Antonina Wanda, Hirschhorzówna Pepa, Jankowski Zbigniew, Dominik Jan (z odzn.), Schmittlich Mendel i Weiger Władysław Jakub Józef (z odzn.).

Dębica Gimnazjum: w terminie jesiennym: Popławski Tadeusz Zygmunt, Ściora Stanisław, Bis Jakub, Piotrowski Józef, Schiff Efraim, Mosslerówna Maria Antonina, Niemientowski Stefan; w terminie lutowym: Fessel Abraham Chiel, w terminach nadzwyczajnych: Armata Władysław Stefan, Krupicki Władysław; w terminie letnim: Bross Henryk, Hammer Leopold Jan Ferdynand, Hanusiak Zygmunt Jan, Hoszard Tadeusz, Majewski Tadeusz Roman, Millet Leon (z odzn.), Ostern Jakub (z odzn.).

Drohobycz Gimnazjum: Dalecki Józef Stanisław (egz. przysp.), Deutschmeister Ischel, Diamantenstein Markus, Domberger Samuel, Jäger Zygmunt, Klein Piotr (pryw.), Kolarz Zygmunt Andrzej (egz. przysp.), Kornblüh Aba (ekst.), Liebermann Szymon, Mager Baftale Herzel, Teicher Samuel Leiba, Zuckerberg Abraham Joachim, Güntner Maks Edward (egz. przysp.), Dichter Michael, Balicki Jan, Boży Bogusław Julian, Birnbaum Jakub Mojżesz, Blam Jonasz, Bloch r. Orancz Moses Ber, Eisner Aleksander, Fastmann r. Reismann Norbert Leon, Fischer Marian (z odzn.), Friedländer Leon (z odzn.), Garfunkel Filip, Hallermann f. Borgmann Juda, Heimberg Izydor, Hilzenrad r. Nagler Benjamin Izak, Kelhoffer Artur Ludwik, Litwin Mikołaj, Löwenberg Leon, Łoik Tomasz Łukasz (z odzn.), Mark Bronisław, Rinzler Herman, Schächter Henryk, Schlosse f. Karpf Leon, Schutzmann Oskar, Sroczyński Władysław Bronisław, Sternbach Dawid, Stranzer f. Müller Feiwel, Tanenbaum Markus Armin, Weiss Stanisław Marian, Witkower Juliusz, Zaczekiewicz Józef, Zoller vel Zöllner Hersch (pryw.), Dienstag Ignacy (pryw.), Dörfler Izydor Emil (pryw.), Riegelhaupt Emil.

Gorlice Gimnazjum: Blech Mojżesz, Durkot Miron, Goleń Józef, Jarek Władysław, Landau Leopold, Laskoś Karol, Mahler Osjasz, Marszałek Józef (z odzn.), Mayer Józef (z odzn.), Motyka Stanisław, Janiszewska Janina, Piotrowska Zofia.

Gródek Jagielloński Gimnazjum: Allweil Juda, Czermak Bogdan, Heschels Marceli (z odzn.), Katz Dawid, Pawlikowski Feliks.

Jarosław Szkoła Realna: Donenhirsch Józef, Frankiewicz Stefan, Garda Ludwik, Gonet Tadeusz (z odzn.), Grabowski Jerzy, Lechawicz Ludwik, Miłecki Stanisław, Morawicki Jerzy, Sandig Alios, Samborski Józef (ekst.).

Jasło Gimnazjum: Blumenthal Artur, Dzik Tadeusz, Filarski Czesław, Górka Władysław (z odzn.), Karpf Leon, Kielbasa Franciszek, Kołek Franciszek, Kopczak Józef, Kramer Henryk, Krementowski Włodzimierz, Krupa Zygmunt, Krzemień Jan, Kusiak Adam, Mazur Władysław (z odzn.), Morus Zbigniew, Oberc Stanisław, Ochalek Otton, Rausz Antoni, Ryndak Józef (z odzn.), Rzepecki Lucjan, Tomasiuk Tadeusz, Wrona Franciszek, Zachwieje Julian, Zieliński Zbigniew, Żaroffe Stanisław, Brydówna Wanda (pryw. z odzn.), Kochańska Janina (pryw.), Łukaszkieviczówna Eugenia (pryw.), Więclawa Kazimierz (pryw.), Ungerówna Anna (ekst.).

Jasło Prywatne Gimnazjum Żeńskie: Bibrówna Zofia (z odzn.), Cieppówna Leopoldyna (lub Czappówna), Halikowska maria, Karpfówna Gizela (z odzn.), Kleinówna Ewa, Kulówna Maria (z odzn.), Kukulska Maria, Linnertówna Emilia, Marguliesówna Gizela, Nowakowska Lena, Nowakowska Maria (z odzn.), Oczkowska Wanda (z odzn.), Olszewska Stefania, Radziszewska Kazimiera, Tulecka Stanisława, Wassermanówna Irena (z odzn.), Wilsonówna Zofia, Zimetówna Brucha.

Jaworów Gimnazjum (miejskie): Kuczowska Eugenia (z odzn.), Lechociński Stanisław, Lesiak Stanisław (z odzn.), Mildwurf (?) Abraham, Orłowski Mikołaj, Rosenetock Henryk, Seifer Majer (z odzn.), Szewc Zygmund; w ciągu roku szkolnego złożyli egzamin dojrzałości: Banach Michał, Eminowicz Olgierd, Lis Stanisław, Młakowski Józef, Perun Roman, Tuczapski Włodzimierz.

Kamionka Strumiłłowa Gimnazjum: Charak Izidor, Jakobsche Jan, Rauchfleisch Józef, Rychwa Tadeusz, Stachowski Adam, Stolzberg Naftale, Szczęścikiewicz Kazimierz, Buchsbaumowna Marjem (pryw. z odzn.); w jesiennym terminie otrzymali świadectwo dojrzałości: Bauml Stanisław (ekst.), Maraszowski Piotr (ekst.); w ciągu roku szkolnego złożyli egzamin dojrzałości: Reichert Stanisław, Rolski Tadeusz, Woliński Józef.

Kołomyja Gimnazjum z polskim językiem wykładowym: Arsenicz Marian, Ćwikliński Jan Romuald, Deyczakowski Józef (z odzn.), Dobrucki Kazimierz, Faściszewski Antoni (z odzn.), Feldman Wolf, Kozaczek Kazimierz, Lisowski Edward, Łucki Franciszek, Machalski Józef, Lubicz Mogilnicki Marian, Niemczewski Juliusz Eugeniusz, Pelikan Stanisław, Roth Otto, Seferowicz Adam Władysław, Schwartz Jan (z odzn.), Schuster Stanisław, Softys Czesław, Staszkiwicz Tadeusz (z odzn.), Steigmann Abraham, Strzałkowski Bronisław (z odzn.), Trąbka Władysław, Wołoszczuk Józef, Załuczkowski Tadeusz, Rubrich Tadeusz (ekst.).

Kraków Gimnazjum św. Jacka: termin jesienny: Dattner Józef, Filipowski Józef, Kalczyński Jerzy, hr. Łubiński Henryk, Motoła Juliusz, Starkel Władysław, Wachal Adam (z odzn.), Wencel Ignacy; termin nadzwyczajny: hr. Potocki Artur, termin letni: Bojanowski Tadeusz (pryw.), Brason Stefan, Dorf Izidor, Fic Urban (pryw.), Golonka Kazimierz (z odzn.), Jachna Stefan (z odzn.), Japa Tadeusz, Klasa Mieczysław (z odzn.), Kluzek Władysław, Konopka Edward, Kostecki Wojciech (pryw.), Kucia Władysław, Kuziel Stanisław, Lemler Ferdynand, Leo Stanisław (z odzn.), Lewoczko Jan (pryw.), Lisak Józef (z odzn.), Małysa Stanisław (z odzn.), Menasche Maksymilian, Miłkowski Wojciech, Paraszczak Jarosław, Pierzchała Adam, Rażny Piotr, Scheller Wilhelm, Smaczniak Kazimierz (z odzn.), Stach Eugeniusz, Turczmanowicz Stefan, Wojnarowski Bolesław (z odzn.), Wolski Franciszek (z odzn.), Wyderka Mieczysław (z odzn.), Wymazała Franciszek (z odzn.).

Kraków III Gimnazjum: świadectwo dojrzałości z odznaczeniem otrzymali: Bieńkowski Łada Krzysztof, Brem Zenon, Ciompa Adam, Forster Karol, Grzybowski Konstanty, Kasperlik Stanisław, Kostanecki J., Landau M., Liebeskind M., Maślankiewicz K., Aleksandrowicz K., Lewkowicz J., Mantel W., Nielicki J., Stein K; maturę zdali obok nich również: Broniowski Stanisław, Fiala Władysław, Goliński Kazimierz, Gólski Stanisław, Larisch F., Małachowski B., Pawłowicz E., Schreiber I., Sembrat K., Szancer J., Himmelblau Z., Niestony B., Pawłowski L., Zajac W., Ziebur F., Berbeka J., Dąbrowski P., Kłeczek S., Matz T., Muchowicz J., Skoczyński S., Stępnowski J., Strzegocki C., Sulikowski K., Morgenbesser R.

Kraków IV Gimnazjum: Bobrowski Bronisław (z odzn.), Bocheński Zbigniew (z odzn.), Czerny-Szwanzenberg Andrzej, Kurzyniec Edward (z odzn.), Dyduśiak Jan, Gałuszka Bohdan, Mikosiński Jan (z odzn.), Metzler Tadeusz, Miarczyński Zbigniew, Midowicz Stefan (z odzn.), Mileski Alfred, Misiąg Marian (z odzn.), Prażmowski Jerzy, Puchalski Tadeusz, Rykała Stanisław, Rykała Tadeusz (z odzn.), Stołyhwo Wiktor (z odzn.), Sławomirski Jerzy (z odzn.), Szczerbiński Edward, Ślósarczyk Tadeusz, Świerczek Stanisław, Tukatsch Franciszek, Węgrowski Aleksander, Witkowski Stanisław (z odzn.), Zoll Tadeusz.

Prywatyści: Eisnerówna Debora, Kopytko Andrzej.

Eksterniści: Beaupré Feliks, Golec Stanisław, Midowiczówna Helena (z odzn.), hr. Potocka Zofia, Przybyszewska Stanisława (z odzn.), Schechtlówna Ludgarda.

Kraków V Gimnazjum: Chodyniecki Michał, Armer Wilhelm, Barbacki Jan, Bazes Maurycy, Brand Mieczysław, Engel Adolf, Friediger Bernard (z odzn.), Gajewski Jan Franciszek (z odzn.), Gędłek Franciszek, Gluth Mar. Stanisław (z odzn.), Goldblat Wiktor, Gołąb Stanisław Adam (z odzn.), Gołąb Zbigniew Stefan (z odzn.), Gotkiewicz Marek Jan, Grzymek Zdzisław, Stanisław Aleksander,

Grzywna Stanisław Józef, Hirschsprung Hirsch, Holocher Gustaw Karol, Horowitz Marian, Krieger Alfred (z odzn.), Kubicz Zymunt, Kucza Franciszek (z odzn.), Mazanek Antoni Karol, Onyszkiewicz Adam Marian Władysław Zenon Szymon, Osier Stanisław (z odzn.), Piech Tadeusz Jan (z odzn.), Podoski Eugeniusz Antoni, Przybycień Eugeniusz, Skarżyński Bolesław (z odzn.), Steinberg Leon (z odzn.), Sułkowski Józef Tomasz (z odzn.), Szancer Zymunt, Trau Efraim, Willam Tadeusz, Wisznicer Süssma, Wolf Jakub, Zymunt Jan, Howorks Michał, Steblik Władysław.

Kraków (Podgórze) VI Gimnazjum: Balyk Marian, Błoch Edward (z odzn.), Dobrowolski Adam, Kielkowski Roman, Landsberger Stefan, Lelito Ludwik, Menasché Ludwik (z odzn.), Mikstein Władysław, Mirkiewicz Stanisław (z odzn.), Nowak Stanisław, Tylek Andrzej (z odzn.), Zimmerspitz Karol (z odzn.), Hubicki Jerzy (pryw.).

Kraków VII Gimnazjum: z wyróżnieniem zdali: Eibenschutz S., Feintuch J., Haber M., Kubiczek T., Nebenzahl S., Riff W., Starzewski W., Stein E., Storch M. oraz Englisch Z., Fischer K., Gross O., Isler M., Josse W., Sischel K., Tilles F., Waszkowski T., Weber W.

Krosno Szkoła Realna: Bogdański Kazimierz, Bursztyn Lucjan, Hanus Jan (z odzn.), Kafel Stanisław, Major Albin (z odzn.), Pudło Marian, Raś Michał, Wojtyśzek Franciszek, Zych Stanisław (z odzn.); w terminie wcześniejszym został uznany dojrzałym eksternista ppor. Pelc Stanisław.

Lwów II Gimnazjum: Bund Wilhelm, Falik Karol, Goldblatt Aleksander, Hahn Rudolf (z odzn.), Hofmolk Franciszek (z odzn.), Kamiński Edmund (z odzn.), Kamiński Stanisław, Leser Marian, Menkes Maurycy, Szankowski Bogumił, Szankowski Włodzimierz.

Lwów III Gimnazjum: Bazylewicz Karol, Brand Izidor, Chrzęszczynski Witold, Cwynar Andrzej, Daszewski Henryk, Eichel Józef, Filski Aleksy, Hirschfeld Marian, Kiszczka Edwin, Kuntze Roman (z odzn.), Maryniak Władysław (z odzn.), Mehrer Ferdynand (z odzn.), Münz Mieczysław, Onyszkiewicz Andrzej (z odzn.), Pitułko Stanisław, Piwocki Franciszek (z odzn.), Roszko Otton, Rybicki Paweł (z odzn.), Schott Alfred, Schwarz Emilian (z odzn.), Sobolski Konstanty.

Lwów IV Gimnazjum: Ajdukiewicz Stefan, Barłóg Dominik, Hlibowicki Włodzimierz, Horaung Stanisław, Lieblig Mieczysław (z odzn.), Lufs Roman (z odzn.), Maler Norbert, Maresch Stanisław, Olesik Roman, Rudnicki Aleksander, Stachy Alfred (z odzn.), Strasameński Marian, Ukraiński Eustachy, Weintraub Ernest i Wiśniowski Marian.

Lwów VII Gimnazjum: Baborski Otomar, Demeter Tadeusz, Frenkel Salo (z odzn.), Fuchs Ludwik, Gothsonner Jan, Jędrzejowski Julian, Karatnicki Roman (z odzn.), Kijanowski Aleksander, Klan-cut Wojciech, Knossów Izidor (z odzn.), Koszuliński Stanisław (z odzn.), Krzyżanowski Jan, Krzysik Franciszek (z odzn.), Markl Mieczysław, Mecherzyński Stefan, Mehr Alfred, Moussan Zymunt, Neschel Julian, Piotrowski Stanisław (z odzn.), Przybyło Marian, Rauch Adolf, Skoczylas Adam (z odzn.), Skwarek Michał, Sołtys Walery, Tomczyszyn Miron, Witwicki Tadeusz (z odzn.), Zimmermann Leon, Weinstein Zygor (pryw.), Uralski Alfred (ekst.), Wysoczyński Józef.

Lwów Filia VIII Gimnazjum: Babak Tadeusz, Bader Aleksander (z odzn.), Dworski Bolesław, Gajewski Julian, Gołąb Julian (z odzn.), Hapczyński Kazimierz, Hermelin Artur, Iwaneczko Jarosław, Jaskmanicki Stanisław, Król Jan, Kwiatkowski Witold, Mrazek Mieczysław, Ochmann Łucyan, Pawłowski Bolesław (z odzn.), Pawłowski Tadeusz (z odzn.), Piotrowski Tadeusz, Reinhold Marcelli (z odzn.), Reitmayer Józef (z odzn.), Rosner (lub Resner) Henryk, Sieradzki Władysław, Śledziński Tadeusz (z odzn.), Sosin Stefan, Weinberg Eugeniusz, Wroński Jerzy, Zdurowicz Jan (z odzn.).

Lwów Gimnazjum im. Mickiewicza: Bander Emil, Bocheński Józef (z odzn.), Deiches Zymunt, Garczyński Leon, Głazewski Ignacy, Jankowski Henryk, Kosiński Tadeusz (z odzn.), Madeyowski Jan, Magoński Antoni, Małecki Aleksander, Rozwadowski Edward, Schiffuer Artur, Dąbski Józef.

Lwów Zakłady Naukowo-Wychowawcze ss. Nazaretanek we Lwowie: a) w gimnazjum realnym: Błońska Stefania, Cieńska Jadwiga (z odzn.), Kornabergerówna Anna, Rudzińska Erazma,

Romanowska Maria (z odzn.), Schayerówna Janina, Schometłówna Stefania (z odzn.), Skrecka Helena, Tomalska Jadwiga, Wencówna Cecylia (z odzn.), Wiktorówna Kazimiera; b) w liceum: Bieniecka Barbara, Huczkowska Eleonora, Kostecka Janina, Kropaczkówna Zofia, Nedecka Matylda, Terlecka Eugenia, Tokarska Wanda (z odzn.), Uruska Alina (z odzn.), Wadasówna Maria, Wojciechowska Michalina, Wujcikówna Irena (z odzn.).

Lwów Liceum ss. Urszulanek we Lwowie: Beinlichtówna Irena (z odzn.), Hofmoklówna Stanisława, Ichniowska Bronisława (z odzn.), Klippelówna Wiktoria, Lewandowska Zofia (z odzn.), hr. Łosiówna Maria, Rachlewska Jadwiga, Sochanikówna Helena, Wojciechowska Maria, Zgórska Anna (z odzn.), Grodzicka Maria (z odzn.), Pemeschówna Janina (z odzn.), Zatorska Zofia (z odzn.).

Lwów Gimnazjum Realne ss. Urszulanek we Lwowie: Balówna Jadwiga, Brodowierówna Irena, Chomicza Janina, Cwynarówna Jadwiga, Drwęska Jadwiga, Gaanglitzówna Władysława, Gojawiczyńska H., Kraśnicka Maria, Kulczycka Zdzisława, Lewandowska Irena (z odzn.), Mazurkówna Jadwiga (z odzn.), Michalewska Wanda (z odzn.), Müllerówna Zofia, Nędzowska Helena, Pregerówna Julia, Pregerówna Maria (z odzn.), Rudnicka Irena, Siemiątkowska Helena (z odzn.), Śliwieńska Kazimiera, Szromergerówna Helena, Suberle Ernestyna (z odzn.), Świątkiewiczówna Zofia, Świerzawska Maria (z odzn.), Szawłowska Wanda, Szczepańska Maria, Tobiczycówna Janina, Winiarzówna Joanna (z odzn.), Wrońska Jadwiga, Zakrzewska Anna (z odzn.), Żukowska Bolesława, Dąbska Aleksandra (z odzn.).

Lwów Gimnazjum Żeńskie Józefy S. Goldblatt-Kammerling: Apisdorf Scheindel (z odzn.), Bauer Sabina (z odzn.), Bleichfeld Sara (z odzn.), Boral Mała, Boral Rebeka, Bratt Cecylia, Ferbel Gizela, Funkenstein Mania, Gasthalter Fryderyka, Gottesmann Róża, Herschdörfer Antonina, Ius Fryderyka, Katz Rozalia (z odzn.), Katz Syryna (z odzn.), Komora Franciszka (z odzn.), Kraut Ronia (z odzn.), Lempert Gizela, Majman Estera (z odzn.), Mausberg Regina, Merksamer Klara, Modlionger Ernestyna (z odzn.), Pastor Bronisława (z odzn.), Preis Elie (z odzn.), Reis Antonina, Resenberg Ida (z odzn.), Rosenberg Jesbewet, Rosenbusch Anna (z odzn.), Schailer Bronia, Schor Gizela, Stadler Ernestyna, Stolsberg Recha, Stolsenberg Chaje (z odzn.), Tannenbaum Henryka (z odzn.), Tabs (?) Anna (z odzn.), Teitelbaum Les, Waldbaum Henryka (z odzn.), Weinlös Bronisława (z odzn.), Weinreb Pepi, Weinstock Zuzanna, Zimmer Rachela (z odzn.), Adler Helena (pryw.), Altheim Eidal (pryw.), Bibriag Ettel (pryw. z odzn.), Mondschein Dora (pryw.), Mondschein Rozalia (pryw.).

Lwów I Szkoła Realna: Baczyński Włodzimierz, Domiczek Stanisław, Drescher Leon, Fiel Józef, Flachs Joachim, Gajczak Stanisław, Gawrzyński Bolesław (ekst.), Gigiel Stefan, Kesler Leon, Kräster Leopold, Krzywoblocki Aleksander, Łódziński Tadeusz, Mądziel Juliusz, Moszyński Alojzy, Müller Jakub, Ostachowicz Tadeusz, Pajuk Roman, Piątkiewicz Ignacy, Pierożyński Tadeusz (z odzn.), Pisiewicz Tadeusz, Schwarz Henryk, Sekler Herman, Skurowicz Henryk, Stryjski Roman (z odzn.), Suchodolski Jan (z odzn.), Wójcikiewicz Lesław, Zborowski Stanisław. W ciągu roku w terminach nadzwyczajnych złożyli egzamin dojrzałości: Murd Henryk, Siegel Karol, Jorda Edward (z odzn.), Rudnicki Roman (ekst.).

Wojenny egzamin dojrzałości złożyli: Zarugiewicz Konstanty, Delman Aleksander, Dobrzański Gabriel, Andrzejowski Henryk, Chludek Marian, Ries Franciszek, Łoziński Stanisław (ekst.), Mikołajski Adam.

Łańcut Gimnazjum: Balicki Stanisław (z odzn.), Bartman Ignacy, Curzytek Karol, Czachowicz Andrzej (z odzn.), Danielewicz August, Drażny Leon, Ettinger Saul, Heclik Teofil, Januszewski Jerzy, Kapusta Jan, Kątnik Jan, Kuźniar Władysław, Landau Maurycy, Mac Józef, Mazurkiewicz Władysław, Nehrebecki Franciszek, Pelo Stefan, Rabinsohn Aron, Rejman Franciszek, Rogowski Julian, Rusinek Józef, Szłustowicz Bronisław, Skibiński Waclaw, Stachyra Adolf, Szyler Antoni, Trojnar Julian, Węglowski Aleksander, Wierzbicki Michał. Eksterniści: Hejnosz Franciszek, Liebster Asrjel, Rusenblatt Nachman.

Mielec Gimnazjum: Balg Józef, Batko Marian (z odzn.), Górecki Jan, Hacker Izrael, Koniakowski Wilhelm, Lubowiecki Edward.

Ekstermiści: Tyran Kazimierz, Lubowiecki Józef, Markusiewicz Leopold, Ortyl Władysław, Rusin Franciszek (z odzn.), Schwatopf Emil (z odzn.), Semeniw Tytus i Wardas Florian.

Rzeszów I Gimnazjum: Chuchła Konstanty (z odzn.), Dańczak Andrzej Bolesław (z odzn.), Dzierzyński Tadeusz Wojciech, Dziubiński Władysław Leon, Epler Adam Franciszek, Gancarz Józef (z odzn.), Gromski Tadeusz Edward, Kwak Stanisław, Ładoś Henryk, Marcinkiewicz Adam, Przyboś Julian (z odzn.), Rzeszutek Ludwik, Sarama Władysław, Sikorski Kazimierz, Skala Stanisław, Smolarz Edward (z odzn.), Stafiej Władysław, Tułeczki Andrzej.

Rzeszów II Gimnazjum: Cebula Stanisław, Cieszanowski Stanisław, Goclon Władysław, Grünspan Izak, Grzesik Michał, Jasek Franciszek (z odzn.), Kramer Teofil (z odzn.), Mises Zenon, Pustelniak Piotr, Reich Mojżesz, Rubel Maurycy, Schneeweiss Michał (z odzn.), Sokołowski Franciszek, Staniek Marian, Stec Tadeusz, Szczygieł Władysław (z odzn.), Weichselbaum Chiel.

Rzeszów Prywatne Gimnazjum Żeńskie: Blankówna Regina (z odzn.), Bommerówna Zofia (z odzn.), Grajerówna Tonia (z odzn.), Horowitzówna Stella (z odzn.), Jabłońska Ludwika, Jerschinówna Maria, Kazikówna Stanisława, Kohanówna Feliksa, Reichówna Rosa, Rublówna Helena, Szewczykówna Anna (z odzn.), Wachtlówna Elżbieta (z odzn.).

Sanok Gimnazjum: Banicki Mikołaj, Białas Tomasz (z odzn.), Briks Bolesława, Eichel Stanisław, Federkiewicz Piotr (z odzn.), Gawiński Władysław (z odzn.), Hawrylak Emilian (z odzn.), Kosina Piotr (z odzn.), Kwaśniewicz Mieczysław (z odzn.), Lisik Eugeniusz, Mathiasz Zenobiusz, Radwański Marian, Senczyszyn Józef, Sobolewski Władysław, Święch (Święch) Stanisław, Szczupak Kazimierz, Tieger Majer, Tomasiak Tomasz, Władysław Józef.

Sokal Gimnazjum: Biberstein Mojżesz, Błaszczakówna Emilia, Cwinarowicz Jan, Dorożyńska Maria, Dżugan Aleksander, Dżugan Włodzimierz, Fraenkel Salomon (ekst.), Honig Mojżesz, Janowszczyński Grzegorz, Jaworski Feliks, Kopia Henryk (z odzn.), Loebel Chaim (ekst.), Marczewski Józef (ekst. z odzn.), Nowak Władysław, Orastein Leopold, Rybaczuk Józef (z odzn.), Wolf Markus (ekst.).

Stanisławów I Gimnazjum: Apteker Teodor, Armelys Kazimierz, Donenfeld Franciszek (z odzn.), Falk Marian (z odzn.), Feuer Alfons, Fischler Nataniel, Gelehter(?) Józef (z odzn.), Gruber Edward, Gurawski Adolf, Hammer Isak, Halfer Filip, Jonas Salo (z odzn.), Katz Zygmunt, Knoll Dawid, Konstantynowicz Antoni, Koczerski Mieczysław, Lautman Oskar, Lewenter Adolf, Lebesman Marek, Melkus Augustyn, Mianowski Wiesław, Rokicki Zygmunt, Stern Samuel, Süsser Benzion, Szwabowicz Stanisław, Trusz Wsewołod, Winter Stanisław, Zieliński Zenon.

Prywatyci: Gelbard Józef, Gottfried Zygmunt, Duhl Mendel (z odzn.), Kohn Emanuel, Schieber Rachela, Weisemann Taube.

Ekstermiści: Czapla Władysław, Trusz Ksenia, Płoczek Robert (mat. woj.).

Stanisławów II Gimnazjum: Banes Otto, Bibring Adalbert, Czahur Bazyli, Dröhlich Jakub, Gestheim Chaim, Gesster Rafał, Gibel Plato, Kamiński Rudolf, Krzak Władysław, Kucharski Emil, Litaniuk Antoni, Łomej Teodor, Mamak Jan (z odzn.), Metheis Jan, Madweszky Witold, Mitlosowis Eugeniusz, Nikosiewicz Maryan, Powalski Kazimierz, Baczyński Andrzej, Scher Zygmunt, Schleimer Samuel, Smagowicz Aleksander, Tatara Władysław, Warzeszkiewicz Zygmunt (z odzn.), Żak Jan.

Prywatyci: Albert Samuel, Bauer Adolf, Gabrusiewicz Antoni, Rokach Łazarz, Spitzer Adolf.

Ekstermiści: Fischer Filip, Wiesner Józef.

Stanisławów Szkoła Realna: Adamiak Leopold (z odzn.), Befünger Jan Stanisław, Białoskórski Władysław, Chudzikiewicz Wiktor, Dressler Bruno, Hayna Michał, Herdegen Witold, Hrabowski

Władysław, Jurkiewicz Włodzimierz, Kropiwnicki August, Kuniński Michał (z odzn.), Pałuski Aleksander, Szymczuk Tadeusz, Pietze Adolf, Włodek Tadeusz.

Stryj Gimnazjum Abdański Adam (z odzn.), Bar Leopold, Goldberg Haszel, Goldberg Norbert, Gorczyński Władysław, Grossman Izrael (z odzn.), Lendes Roman, Laufer Józef (z odzn.), Lewicki Tadeusz, Makarewicz Aleksander, Medyński Mieczysław, Meller Jakób (z odzn.), Mund Jakób, Nestel Mischel, Nimkiewicz Bronisław, Pekel Stanisław, Pyzikiewicz Jan, Rozenzweig Dawid Samuel Chaim, Schingera Wilhelm, Sosnowski Zdzisław, Stark Jakób, Streitfeld Samuel (z odzn.), Berger Brucha (pryw.), Becher Allerhand Pepi (pryw.), Wałowski Maks (pryw.).

Tarnobrzeg Szkoła Realna: Bukowski Roman, Ciesińska Zofia, Janiczek Tadeusz, Kajserówna Stefania, Latawiec Bolesław (ekst.), Macuga Mariusz, Pagacz Stanisław (z odzn.), Wyszkowski Tadeusz (ekst.); w terminie wcześniejszym powołani do służby wojskowej: Brodkiewicz Adam, Gołębiowski Henryk, Wyka Marian.

Tarnów I Gimnazjum: Bialikiewicz Władysław, Broniek Jan, Bryła Jan, Dobrzański Jan, Ekstein Juda, Fink Henryk, Fries Dawid, Gans Leon, Gärtner Joachim, Goldman Jakub, Haftek Mieczysław (z odzn.), Hammer Stanisław (z odzn.), Jaworski Stefan, Kamiński Roman, Kaufmann Markus, Kirsch Wiktor, Kowal Franciszek, Kowalski Henryk, Kruczek Stanisław (z odzn.), Kulig Stanisław, Mglej Adam, Misiak Józef (z odzn.), Mucha Leon, Ormian Henryk (z odzn.), Rutkowski Jan, Schiller de Schildenfeld Leon (z odzn.), Szczeklik Tadeusz, Wallech Markus, Weryński Bogdan, Włodarczyk Józef, Wrona Stanisław, Zarstrum Efrains, Eichner Karol, Pilzer Ignacy, Szypuła Kazimierz.

Tarnów II Gimnazjum: Berglas Bernard, Boratyński Czesław (z odzn.), Brand Henryk, Goldfinger Ignacy, Israelowicz Józef, Karpiński Rudolf, Kaziród Tadeusz, Neiger Dawid, Neubart Karol, Paseli Adam, Rottenbarg Salo, Szatko Franciszek, Szymanowicz Leon, Tuchverderber Juda, Uszko Franciszek, Wachtel Saul, Wertz Bogdan (z odzn.), Wróblewski Stanisław, Fenichel Emil (pryw.), Chwistek Leon (ekst.), Niemczewski Stanisław (ekst.).

Tłumacz Gimnazjum: Biedroński Tadeusz, Epstein Natan, Flückler Izaak, Iuslicht Karol, Jarocki Tadeusz, Lityński Kazimierz, Molisakówna Maria (z odzn.), Schlosser Nuchim, Weismann Fryderyk.

Wieliczka Szkoła Realna: Baziak Stanisław, Bobrowski Witold, Horwath Apolinary, Jędrał Marian, Jędrał Władysław, Kraus Izak, Paciorkowski Zdzisław, Piestrak Kazimierz, Pyrdek Antoni, Rychlówna Irena, Schinagel Alter, Smrokowski Antoni, Smrokowska Zofia, Surówka Franciszek, Unger Jan, Wolański Czesław, Zacny Jan.

Złoczów Gimnazjum: Herman Ernest, Imber Rafael (z odzn.), Kawecka Waleria (pryw.), Mühler Tadeusz (pryw.), Opper Józef, Scholder Israel, Stępien Tadeusz (pryw.), Zaleski Jan (z odzn.); w terminie nadzwyczajnym żołnierze: Zaleski Leon (z odzn.), Tomaszewski Leopold, Żyborski Adam.

Żółkiew Gimnazjum: Amster Józef, Binder Samuel, Fisch Izrael Hersch, Jaciów Roman Leon, Konstantin Juliusz, Margulies Jakub Marek, Mehrer Oswald, Muzyka Piotr, Samet Abraham Izak, Siekierski Mieczysław Walenty, Siwińska Maria Michalina, Spurny Witold Hipolit, Wieczorek Wojciech, Wróbel Tadeusz Feliks.

ekst. – eksternista

egz. – egzamin

pryw. – prywatysta

przysp. – przyspieszony

(z odzn.) – z odznaczeniem

(?) – część nazwiska nieczytelna

Bibliografia

Źródła

„Czas”, R. 73, czerwiec–wrzesień 1920.

„Gazeta Lwowska”, R. 110, czerwiec–wrzesień 1920.

„Koło Lwowian. Biuletyn”, R. XV, Londyn 1976; R. XX, Londyn 1980.

Projekt Zarysu Organizacyjnego [w:] *Ustawy i rozporządzenia obowiązujące w szkołach średnich (zestawił H. Kopia)*, Lwów 1900.

Szematyzm Królestwa Galicji i Lodomerii z Wielkim Księstwem Krakowskim na rok 1914, Lwów 1914.

Zagórowski Z., *Spis nauczycieli szkół wyższych, średnich, zawodowych, seminariów nauczycielskich oraz innych zakładów naukowych i władz szkolnych*, Lwów 1924.

Opracowania

Brzęk G., *Straty wśród zoologów polskich w następstwie II wojny światowej*, „Analecta”: studia i materiały z dziejów nauki” 1997, t. 6, nr 2(12).

Czyżewski J.A., *Kuntze Roman Marian* [w:] *Słownik biologów polskich*, red. S. Felisiak, Warszawa 1987.

Kalinowski L., *Piwocki Franciszek Ksawery* [w:] *Polski słownik biograficzny*, t. XXVI, Wrocław 1981.

Ochenduszo T., *Leksykon nauczycieli i wychowanków I Gimnazjum i Liceum w Rzeszowie urodzonych pomiędzy XVII wiekiem a 1945 rokiem*, Rzeszów 2020.

Ochenduszo T., *Tradycje wydawania sprawozdań szkolnych* [w:] *Sprawozdanie Dyrekcji I Liceum Ogólnokształcącego im. S. Konarskiego w Rzeszowie za rok szkolny 2010/11*, Rzeszów 2011.

Ochenduszo T., *Wojenne egzaminy dojrzałości w galicyjskich szkołach średnich w latach 1914/15–1917/18*, „Prace Historyczno-Archiwalne” 2020, t. XXXII.

Ramotowski J., *Rybicki Paweł* [w:] *Słownik historyków polskich*, red. M. Prosińska-Jackl, Warszawa 1994.

Śliwa T., *Federkiewicz Piotr* [w:] *Tekstowa kartoteka osobowa przemyślan*, red. A. Siciak (na stronie Przemyskiej Biblioteki Publicznej).

Śródka A., Szczawiński P., *Biogramy uczonych polskich. Materiały o życiu i działalności członków AU w Krakowie, TNW, PAU, PAN*, cz. 1: *Nauki społeczne*, z. 1, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1983.

Strony internetowe

Kwaśniewicz M., https://pl.wikipedia.org/wiki/Mieczys%C5%82aw_Kwa%C5%9Bniewicz [dostęp: 29.12.2021].